"మీరు నమ్ముతున్నారా?" సంశయాత్మకంగా అడిగింది సీత. అలా అడగడంలో ఆమె గొంతు సన్నగా వణికింది. అది నమ్మతగ్గ విషయమేనా అన్న విస్మయం, నిజంగా అలా జరిగిందా అన్న నిర్వేదం, అలా ఎందుకు జరిగింది అన్న దుఃఖం, అది నిజం కాదేమో అన్న ఆశ ఆ కంఠంలో ధ్వనించాయి.

దూకుడు పిల్లలా విసురుగా వీచిన గాలికి కిటికీ తలుపులు గోడకి కొట్టుకుని, తప్పు దొరికితే చాలు అపహాస్యం చేసే సమాజంలా పెద్ద శబ్దం చేశాయి. తప్పు చేసిన బిడ్డలను చూడడానికి ముఖం చెల్లని తండ్రిలా సూర్యుడు మబ్బుల మాటున చేరాడు. ఎలాంటివారైనా తన బిడ్డల్ని అక్కున చేర్చుకుని, వారి తప్పుల్ని కడుపులో దాచుకునే తల్లిలా భూమాత తన బిడ్డల యోగక్షేమాల్ని పర్యావలోకించడానికి తన చుట్టూ తాను తిరగడం దాదాపుగా సగం పూర్తయింది. ముఖం చెల్లకపోయినా, మమకారం చంపుకోలేని తండ్రిలా సూర్యు డప్పుడప్పుడు మబ్బుల మాటునుండి తొంగిచూస్తూనే ఉన్నాడు. సాంబ్రాణి పరిమళంతో ఇల్లంతా గుప్పుమంటూంది.

"నిజంగా మీరు నమ్ముతున్నారా?" తలంటుకొని, కిటికీ దగ్గర కూర్చుని కురు లారబెట్టుకుంటున్న సీత అన్న గారిని మరొకమారు అడిగింది. కొద్దిగా తల ఎత్తినా, ఆమె చూపులు ఆవిడ మీద నిలవలేమన్నట్టుగా బెదిరి పక్కకు తప్పుకున్నాయి. పాతి కేళ్ళ క్రితం సౌభాగ్యాన్ని పోగొట్టుకున్న అమ్మకు అయిదేళ్ళ కూతు రుందంటే తనే కాదు, అమ్మ సంగతి తెలిసిన ఎవరూ నమ్మలేరు.

"తనంతట తాను అలా చెప్పుకుంటూంటే నమ్మక ఏం చేస్తాం? మీరు అమెరికా వెళ్ళిన తరవాత నేను మీ అమ్మను నాతో బాటు ఉండమని అడగడానికి వెళ్ళాను. అప్పు డక్కడ చూసిన అమ్మాయిని గురించి అడిగితే ఈ సంగతి చెప్పి తాను రానని, ఈ విషయం మూలంగా నిన్ను అన్యాయం చెయ్యవద్దని కోరింది" అన్నారు కమలమ్మగారు.

"అమ్మ చాలా అమాయకురాలత్తయ్యా."

"సుశీల నాకు తెలియదా ఏమిటే! చిన్నప్పటి నుంచి ఒకరి నొకరు ఎరుగుదుం. అమాయకురాలు, మంచిది కాబట్టే తన బిడ్డ కోసం గుండెల మీద కుంపటి లాంటి కళంకాన్ని మోస్తూంది. తాను ఎండలో కాగుతూ, తన బిడ్డకు గొడుగు పడుతూంది. తాను కాలుతూ ఆ పిల్లకు వెలుగు చూపిస్తూంది. అదే ఇంకొకరైతే రెండో కంటివాడికి తెలియకుండా ఏ అనాథాశ్రమంలోనో విడిచి తమ బ్రతుకు తాము బ్రతికేవారు. అయినా, కడుపుతీపి అంటే అదేనేమోనే, సీతా! తన బిడ్డల భవిష్యత్తు కోసం తన జీవితాన్నే పణంగా పెట్టడం స్త్రీకే చెల్లింది."

ఆ మాటలు విన్న సీత ముఖం వెలవెలబోయింది.

"అందరూ అలా ఉంటే ఈ లోకంలో తల్లితండ్రు లుండీ అనాథలుగా పెరిగే దురదృష్టవంతులు ఎందుకుంటారు?" అంది నెమ్మదిగా.

"అది వారి స్వార్థం మీద, అవసరం మీద, పరిస్థితుల మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. సమాజపు కట్టుబాట్లు అనే ఉచ్చులో తమ జీవితం చిక్కుకుని నందన వనం కావలసిన జీవితం ఎడారిలా అయిపోతుందేమో అని భయపడే వయసులో, స్త్రీకి బిడ్డపై అనురాగం కన్నా, జీవితానికి చుక్కాని లాంటి పురుషుడు, అతని ప్రేమ ముఖ్యంగా కనిపిస్తాయి. కన్నె ఈ పనికి ఒడిగట్టవచ్చు. కాని, జీవిత చరమాంకంలో ప్రవేశించిన స్త్రీ తనకు సంఘంలో గౌరవం కన్నా తన బిడ్డ శ్రేయస్సు, ప్రేమ, అభివృద్ధి ముఖ్యంగా భావించవచ్చు. ఆ వయసులో స్త్రీకి ప్రవాహానికి ఎదురీదగల ధైర్యమూ, సాహసమూ వస్తాయి."

"కాని, ఆ వయసులో స్త్రీ తప్పు చేయడం అరుదు కదా!"

"మామూలు పరిస్థితుల్లో అది అరుదు. కాని, ఒకసారి భర్త అనురాగాన్ని చవిచూచిన స్త్రీ దురదృష్టవశాత్తు ఏ కారణం చేతనైనా దాన్ని కోల్పోతే పదేపదే ఆ అనుభవాన్ని తలుచుకుంటూ కాలం గడుపుతూ ఉంటుంది. ఆ పరిస్థితుల్లో ఏదైనా అనుకూలిస్తే ఇలాంటిది జరగవచ్చు. అందులో ఒంటరిగా ఉన్న స్త్రీ అయితే మరింత అవకాశం ఎక్కువ."

"అత్తయ్యా! మీరు అమ్మను క్షమిస్తున్నారా? లేక ఈ వయసులో ఈ పని. . ."

"అది వ్యక్తిగతమైన బలహీనత. నాకు ఒకడే కొడుకు. నేను ఒంటరిగా ఇన్నేళ్ళు గడపడానికి ఎంత శ్రమ పడ్డానో, ఎన్ని పరీక్షలకి తట్టుకున్నానో ఆ భగవంతుడికి తెలియాలి. నిజం చెపితే మీరు నమ్మరు. ఒంటరితనం ఎంత భయంకరమైనదో నాకు అనుభవం మీద తెలుసునమ్మా. అందుకే పుణ్యం కొద్దీ పురుషుడు, దానం కొద్దీ బిడ్డలు అన్నారు పెద్దలు. ఈ రెండు స్త్రీకి ముఖ్యం. దానిలో మనం ఏ లోపం చెయ్యకూడదు." కిటికీలోంచి బయటకు చూస్తున్న సీత వంక చూస్తూ అన్నా రావిడ.

దూరంగా వినపడుతున్న బాంఢు వాద్యం చేరువ అవుతున్న సూచనలు కనిపిస్తున్నాయి. వారికి సుపరిచితమైన వాద్యం అది. తల్లిప్రేమక

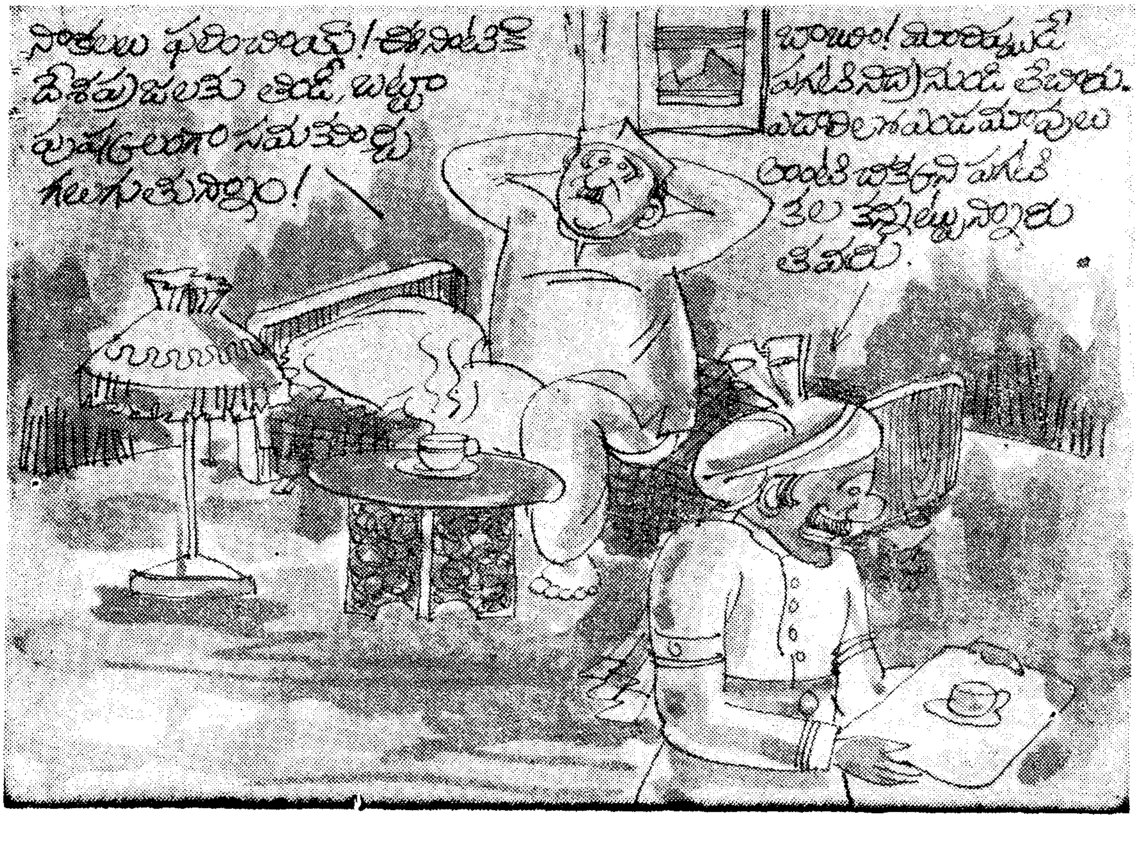

అమ్మ మనసు

వి. మోహన్‌కుమార్

దూరమైన పసిపాప వేదనలా, కసాయివాని కాఠిన్యానికి బలైన బలిపశువు దీనాతిదీనమైన ఆర్తనాదంలా కర్ణపుటాలకు సోకగానే మనసుని కలచి వేసి ఆలోచనలను రేకెత్తించే నాదం అది. దగ్గరలోని అనాథ శరణాలయపు పిల్లలు విరాళాలు సేకరించుకోవడానికి వస్తున్నారు కాబోలు, అది విన్నప్పుడల్లా సీత కరిగిపోవడం, ఆ కిటికీ దగ్గర వింపుని వారు ఆ సందు దాటే వరకు అలాగే చూస్తూ నిలుచుండిపోవడం కమలమ్మగారికి సుపరిచితమైన విషయాలు! 'ఐదేళ్ళు అమెరికాలో ఉన్నా ఏమీ మారలేదు ఇది' అనుకున్నా రావిడ.

ఐదేళ్ళ తరవాత అమెరికా నుంచి తిరిగి వచ్చిన దంపతుల్ని చూడడానికి వచ్చిన వాళ్ళంతా ఒకరి తరవాత ఒకరు తిరిగి వెళ్ళిపోవడంతో కాస్త ఊపిరి పీల్చుకోవడానికి అవకాశం దొరికింది వారికి.

"అమ్మా!" పనిమనిషి కేక వినిపించడంతో ఇద్దరూ గది బయటకు వచ్చారు.

"అమ్మాయిగారు వచ్చేశారా? సీతమ్మ గోరూ, బాగున్నారా? అయ్యో, ఏటమ్మా అట్టా చిక్కిపోయారేటీ? పాపగాని, బాబుగాని కడుపులో పడ్డారా ఏటి? అయినా, చక్కనమ్మ చిక్కినా అందమేనని అమ్మాయిగారి కేటి చిలకలా ఉంటారు." ఆ ప్రసక్తి రావడం ఇష్టం లేని సీత అక్కడ నిలుచోలేక లోపలికి వెళ్ళి పోయింది.

"అదొక్కటే తక్కువయిందే? ఈ ఇంట్లో పిల్లా పాపలు తిరగాలని రోజూ దేవుడికి మొక్కుకుంటున్నాను."

"ఏటే, అమ్మగారిని ముట్టేసుకుంటావా ఏటి? ఆగు." ముందుకు అడుగేస్తున్న మూడేళ్ళ కూతుర్ని వెనక్కు లాగింది పనిమనిషి రంగమ్మ.

"ఫర్వాలేదులే. ఇది ఎన్నోది?"

"ఆరోదండి. ఈ కాన్పులతో పడలేక పోతున్నానయ్యా అంటే మా మడిసి యినిపిచ్చుకోడండి. మనవ లెత్తుకోవాలి సిన వయసులో పిల్లలేటండీ! ఆరుగురు కూతుళ్ళయినా ఆడికి ఇంకా కొడుకు మీద మనసు పోలేదండి. అయినా, యిచిత్రం—వద్దో అన్నోడికే యిత్తాడండి దేవుడు. కావాలో అంటే గోడే యినిపిచ్చుకోడు."

"సీతా, ఈ పిల్లకి తినడానికేమైనా తే, అమ్మా."

అత్తగారి మాటలు విని కోవా తీసుకొచ్చి ఇచ్చింది సీత.

"ఇదిగో, తీసుకోవే." అభ్యంతరం చెప్పబోతున్న పనిమనిషిని వారిస్తూ ఆ పిల్ల కిచ్చి, "ఫర్వాలేదు, రంగమ్మా. ఇది నా మనవరాలు లాంటిది. ఇదిగో, నువ్వు కూడా తీసుకో. కోడలు తీసుకొచ్చింది" అన్నారు.

> **మన అదృష్టాదృష్టాలతో బాటు మన ప్రేమలు సైతం మార్పు చెందుతూ ఉండడం విచిత్రమేమీ కాదు.**
>
> **—షేక్స్‌పియర్**

పనిమనిషి పిల్లతో ముచ్చట తీర్చుకుంటున్న అత్తగారిని చూసిన సీత కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి. తన అసహాయత్వానికి దుఃఖం ఉప్పెనలా పొంగగా, అక్కడినుండి వేగంగా గదిలోకి వెళ్ళి కిటికీ ఊచలకు ముఖం ఆన్చి బయటకు చూడసాగింది. హృదయంలో ఎగసిన దుఃఖం కన్నీరుగా కళ్ళ నుండి బయటకు చిమ్మింది.

నిశ్శబ్దాన్ని చీల్చుకుంటూ బాండు వాద్యం దగ్గరవసాగింది. కిటికీలోంచి బయటకు చూస్తున్న సీతకు బడి నుంచి వస్తున్న పిల్లలు స్కూల్ డ్రెస్‌లో రిక్షాలో గొడవ చేసుకుంటూ రావడం కనిపించింది.

విచ్చుకున్న పువ్వుల్లా ఎంతో సంతోషంగా ఉన్నారు వారు. అప్పుడే సందు మలుపు తిరిగిన అనాథ బాలురు బాండు వాయించుకుంటూ వస్తున్నారు. తిరిగి తిరిగి చెమటోడ్చి అలిసిపోయారు వారు.

ఒకే భూమిపై, ఒకే ఆకాశం క్రింద ఉన్న ఈ రెండు తెగల మనుషుల మధ్య ఎంత తేడా!

ఒకరికి అన్నీ అమరి ఉన్నాయి; మరొకరు అన్నీ అమర్చుకోవాలి. వాటి కోసం అడుక్కోవాలి.

ఒకరికి పొద్దున్నే బతిమాలి, బుజ్జగించి నిద్ర లేపి అన్నీ అమర్చేవారు ఉంటే, మరొకరు కటిక నేలపై కలత నిద్ర తీరకముందే పక్షుల అరుపులు, ఆశ్రమపు గంటలు వెన్ను చరిచి నిద్ర లేపగా లేచి జీవన సమరానికి సిద్ధం కావాలి.

అడుకుని అలిసిపోయి, అమ్మ చెపుతున్న కథ మధ్యలోనే అమ్మ ఒడిలో ఆదమరిచి నిద్రపోయే వారొకరైతే, ఆ నాటి సమరాన్ని ముగించుకొని, మరొక దానికి సిద్ధం కావడం కోసం విశ్రాంతికై భూమాత గుండెలపై వాలి సొలే వారు మరొకరు.

ఆదరణ, అనురాగం, సుఖం ఒకరి సొత్తు; నిరాదరణ, అవమానం కష్టం మరొకరికి సొత్తు.

వీరిని చూసి బరువెక్కిన హృదయంతో నిట్టూర్చడం తప్ప చేయగలిగింది ఏమీ లేదా?

కన్నబిడ్డ కష్టపడుతూంటే కన్నవారి ప్రాణం విలవిలలాడిపోతుంటే, ఆ బిడ్డ పట్ల ప్రేమతో కడుపు తరుక్కుపోతుంటే, తన బిడ్డలు కష్టాల పాలైతే ఆ ఆందోళన విధాతకు లేదా?

ఉంటే తూగుటుయ్యాల లూగుతూ, పండు వెన్నెలలో వెండిగిన్నె లోని పాలబువ్వను తల్లి కథలు చెపుతూ తినిపిస్తూంటే, ఆనందంతో ఆరగించే అదృష్టాన్ని కొందరు పాపలకు ప్రసాదించిన ఆ పరమాత్ముడు, తమ పుట్టుకే దురదృష్టంగా భావించే ఇళ్ళలో మరి కొందర్ని ఎందుకు పుట్టించాడు? అనాథలుగా సృష్టించి, మరికొందర్ని ఈ లోకంలోకి ఎందుకు విసిరేశాడు?

తాను రచించిన చిత్రంలో ప్రతి రేఖ తన ప్రజ్ఞను చాటాలని, మనోహరంగా భాసిల్లాలని ప్రతి చిత్రకారుడూ కోరుకుంటాడే! అలాగే తాను సృష్టించిన ప్రతి జీవి, ప్రాణం పోసిన ప్రతి బొమ్మ తన ప్రజ్ఞా పాటవాలకు, ఉపజ్ఞకు ప్రతిరూపం కావాలని ఆ విశ్వకర్మ కోరుకోడా? ఆ కోరిక ఆయనకు లేదా?

ఉంటే అదృష్టం పక్కనే దురదృష్టం, మంచితనం పక్కనే దౌష్ట్యం, ఉదారత పక్కనే స్వార్థం, నైర్మల్యం పక్కనే కాలుష్యం ఎలా సృష్టించగలిగాడు?

అయినా, నీవే తల్లివి, తండ్రివి, నీవే నా తోడు నీడ, నీవే సఖుడౌ, నీవే నా గురుడవు, దైవము, నీవే నా పతియు గతియు అని మానవుడు అన్ని ఆశలు పెట్టుకుని వేడుకుంటాడే మానవాళి పట్ల ఆ ప్రేమానురాగాలు ఆయనకు లేవా?

ఉంటే ఒకే లోకంలో, ఒకే సృష్టిలో ఈ పక్షపాతం ఎందుకు?

అయితే, ఈ భక్తిభావంలో, కర్మ సిద్ధాంతంతో మానవుడు అనాది నుండీ వశీకరించబడి వంచించబడ్డాడా?

తమ ఇంటి వైపే వస్తున్న ఆ గుంపు వైపు తదేకంగా చూస్తూంది సీత. పక్క పక్కనే కొట్ట వచ్చినట్టు కనిపించే ఈ అసమానత్వానికి, వైవిధ్యానికి కారణం ఏమిటి? సృష్టికర్త పక్షపాత దృష్టా? లేక మానవుని స్వార్థచింతనా?

వీరెవరు? దురదృష్టవంతులా? లేక తమ తప్పును కప్పి పుచ్చుకోవాలని, తమ జీవితాన్ని కాపాడుకోవాలనే మానవ స్వార్థానికి బలైన బలిపశువులా? వీరిలో అన్నీ ఉండి అనాథలుగా పెరుగుతున్న వారెందరు? తప్పు వారిది కాకపోయినా వారలా బతకడానికి ఏవో కారణాలు ఆపాదించి, సిద్ధాంతాలను ప్రతిపాదించి, తత్వంతో ముడి పెట్టి తప్పు తనది కాదని మానవుడు ఎందుకు సంతృప్తి పడతాడు?

"సీతా, ఏమిటే చూస్తున్నావు?" కమలమ్మగారు అడగడంతో, ఆలోచనలో తలమునకలౌతున్న సీత ఆమె వైపు తిరిగి, "ఏం లేదత్తయ్యా. స్కూలు విడిచి పెట్టిన దృశ్యం ఎంత కన్నుల పండువగా ఉంటుంది" అంది.

"ఈ పిచ్చి నీకూ ఉందన్న మాట. నేను ఏం లోటున్నాడు ఈ పని చేస్తుంటాను. చిన్నప్పుడు నేను స్కూలునుంచి ఇలాగే వస్తూండే దాన్ని. నన్ను తీసుకు రావడానికి ప్యూను స్కూలుకి వచ్చేవాడు. నా స్నేహితులంతా 'అమ్మ రాకపోతే నువ్వు తప్పిపోతావా, చిన్నపాప' అని ఏడిపించే వారు. దానితో నాకు కోపం వచ్చి, వాణ్ణి రావద్దని పేచీ పెట్టి ఏడిచేదాన్ని. అప్పటి నుంచి నేను స్నేహితులతో కలిసి వస్తూంటే మా అమ్మ గేటు దగ్గర ఎదురుచూస్తూ ఉండేది. ఆ తరవాత పాతికేళ్ళకి నేను మధుని స్కూలు నుంచి ఈ రోడ్డు మీంచే తీసుకొచ్చేదాన్ని. వాడూ నా లాగే నన్ను స్కూలుకి రావద్దనే వాడు. ఆ తరవాత ఈ కిటికీ దగ్గరే కూర్చుని వాడు కనిపించగానే కిందకి వెళ్ళి, వాడి కోసం ఎదురుచూస్తూ ఉండేదాన్ని. మళ్ళీ పాతికేళ్ళకి ఇప్పుడు..."

"ఇప్పుడు. . ."

"మనవణ్ణి స్కూలునుంచి తీసుకు రావాలనుందమ్మా." ఆ మాటలు విన్న సీత ముఖం కళ తప్పినట్లైంది. ఆవిడ వంక దీనంగా చూసింది.

"భగవంతుని దయవల్ల ఈ కోర్కె నెరవేరుతుందన్న నమ్మకం ఉందమ్మా." కిటికీలోంచి బయటకు చూస్తున్న ఆమె వంక చూస్తూ అన్నారు కమలమ్మగారు.

కాలింగ్ బెల్ మోగడంతో ఇరువురూ బయటకు వచ్చారు. తలుపు తీసిన సీతకు కాకీబట్టలు వేసుకున్న ఒక పన్నెండు సంవత్సరాల కుర్రాడు ఒక ఫ్రేమ్ అందించాడు. "మాది బాపూజీ అనాథ శరణాలయం" అన్నా డతను.

"అక్కడ మీ రేం చేస్తారు?" అడిగింది సీత.

"మాకు చేతిపనులు నేర్పిస్తారు. చదువు చెపుతారు. మేము ఇలా తిరిగి విరాళాలు సేకరిస్తాము. నెల కొకసారి మీ ఇంటికి వస్తాము."

"అక్కడ మీకు బాగుంటుందా?"

"మాకు రెండు పూటలా భోజనం పెడతారు. పొద్దున్నే ఉప్మా ఇస్తారు. మమ్మల్ని ఇంతకన్నా ఎవరు చూస్తారు?"

"కష్టపడి పని చేయండి, బాబూ, పైకొస్తారు. ఉండు. ఇప్పుడే వస్తాను" అంటూ లోపలికి వెళ్ళి వంద రూపాయల నోటు తీసుకొచ్చి ఇచ్చింది. ఆ పిల్లాడు తెల్లబోయి, "నా దగ్గర చిల్లర లేదండీ" అన్నాడు. "ఫర్వాలేదు. తీసుకో" అంది అతని వైపు చూస్తూ.

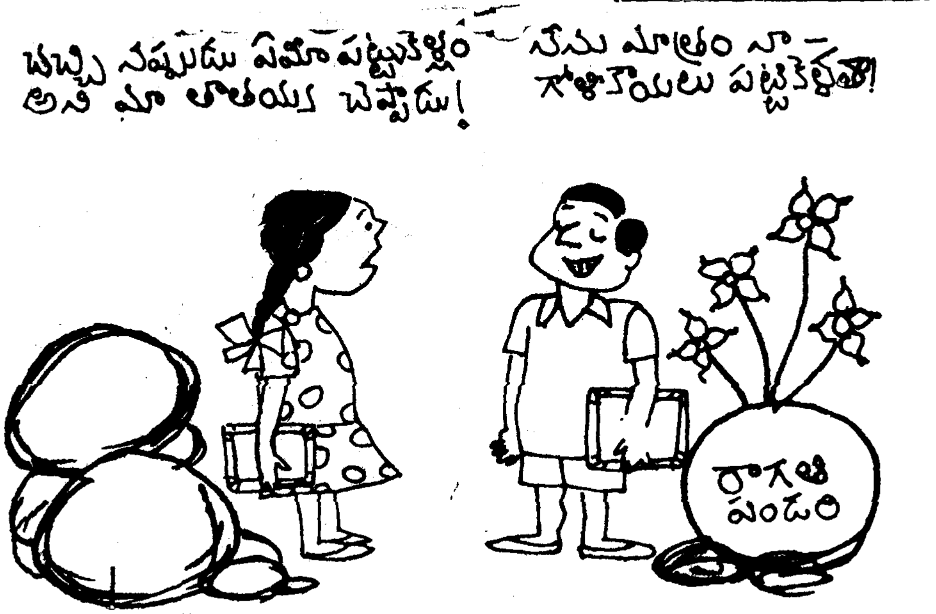

ఆ కుర్రాడు ఆమె వైపు తదేకంగా చూస్తూ నిలిచిపోయాడు. ఆ చూపుల్లో కృతజ్ఞత, గౌరవం మేళవించి ఉన్నాయి. ఆ కళ్ళు ఆనందంతో మెరిశాయి. ఆ అమాయకమైన కళ్ళలో నీళ్ళు నిండి బుగ్గలపై జారాయి.

"ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నావు?"

"మీ పిల్లలు అదృష్టవంతులు. వచ్చే జన్మలోనైనా మీ కడుపున జన్మించే అదృష్టం కలిగించండమ్మా." అతను వంగి ఆమె పాదాలను స్పృశించాడు.

"లే, బాబూ. ఏమిటిది?" సీత సంకోచంగా వెనక్కి జరిగింది.

అతను లేచి కళ్ళు తుడుచుకుని, "వస్తానమ్మా" అంటూ బయటకు వెళ్ళి బాండు వాయించుకుంటూ వేచి ఉన్న ఆ గుంపులో కలిసిపోయాడు.

"ఎంత ఇచ్చావు, సీతా?"

"వంద రూపాయలు. పోయిన జన్మలో ఎంత పుణ్యం చేసుకున్నానో దేవత లాంటి మిమ్మల్ని, దైవం లాంటి మీ అబ్బాయిని పొందగలిగాను. కాని, దానమే చెయ్య లేను. దానిని ఈ జన్మలోనైనా చెయ్య నియ్యండి." అత్తగారికి సమాధానం చెప్పింది.

"నీ ఇష్టం నే నెప్పుడు కాదన్నాను? మనం ఈ రోజు ఇంకొకరి బిడ్డకు ఏ సహాయం చేస్తామో, అదే సహాయం రేపు మన బిడ్డలకు ఇంకొకరు చేసి వారి అభివృద్ధికి తోడ్పడతారు." ఆ మాటలు విన్న సీత కళ్ళలో నీళ్ళు నిలిచాయి. వెంటనే ముఖం అత్తగారికి కనిపించనీయకుండా గదిలోకి వెళ్ళి కిటికీ దగ్గర నిలబడింది.

'పుణ్యం కొద్దీ పురుషుడు, దానం కొద్దీ బిడ్డలు అన్నారు. మనం ఈ రోజు ఇంకొకరి బిడ్డకు ఏ సహాయం చేస్తామో, అదే సహాయం రేపు మన బిడ్డలకు ఇంకొకరు చేసి వారి అభివృద్ధికి తోడ్పడతారు.' అత్తయ్య మాటలు మననం చేసుకుంటూ నిట్టూర్చింది సీత. ఆమె చూపులు ఆ బాండు వాయించుకుంటూ ఇంటింటికీ వెళ్ళి విరాళాలు అడుక్కుంటున్న అనాథ బాలుర గుంపు మీద నిలిచి ఉన్నాయి. కాకీ చొక్కాలు, నిక్కర్లతో పది, పన్నెండేళ్ళ ఆ పిల్లల్ని చూసిన సీత కళ్ళలో నీళ్ళు నిలిచాయి.

"సీతా!" అత్తగారి పిలుపు వినిపించడంలో ఆలోచనల ముసురులోంచి తేరుకున్న సీత కొంగుతో కన్నీరు తుడుచుకొని వెనక్కి తిరిగింది. కిటికీదగ్గర నించుని ఆ బాలుర్ని చూస్తూ కన్నీరు నింపుకున్న కోడలి స్థితి చూసిన కమలమ్మగారు 'నా సీత మనస్సు నవనీతం లాంటిది. భగవంతుని దయవల్ల దీని కడుపు పండి ఒక కాయ కాస్తే ఎంత బాగుండును' అనుకున్నారు.

"సీతా, కాసిని మంచినీళ్ళు అందుకో." లోపల్నుంచి మధు కేక వినిపించడంతో మంచినీళ్ళు తీసుకుని గదిలోకి వెళ్ళింది సీత. "ఏమి టా అవతారం?" హేళనగా అన్నాడు మధు.

"మీరు మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోండి."

"తప్పకుండా. నువ్వు ఒప్పుకుంటే" ఆశించని సమాధానం విని నిరుత్తరురాలైన ఆమె వైపు చూస్తూ, "ఎప్పుడో తెలుసా? ఆగస్టు పదిహేడవ తారీఖున. అంటే మన పెళ్ళై ఆ రోజుతో ఆరు సంవత్సరాలు పూర్తవుతాయి. నీకు మళ్ళీ పెళ్ళి పీటలమీద కూర్చోవాలని ఉంటే అభ్యంతరం లేదు. మళ్ళీ ఒకసారి జరిపిద్దాం" అన్నాడు నవ్వుతూ.

"ఎగతాళి కాదు. సీరియస్‌గా అడుగుతున్నాను. మన కిక పిల్లలు పుట్టరు. దానికి మీరుకూడా ఎందుకు బాధపడాలి? నేను మనస్ఫూర్తిగా అడుగుతున్నాను. మీరు మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోండి. వంశాన్ని నిలబెట్టండి. అత్తయ్య ముచ్చట తీర్చండి."

"అమ్మ ఏమన్నా అందా?"

"ఆవిడను పల్లెత్తు మాటంటే, ఆ పాపానికి నేను జన్మ జన్మలకి గొడ్రాలిగా మిగిలిపోతాను. అంతటి ఉత్తమురాలు ఆవిడ."

"సరే. మరి నీ సంగతి?"

"మీరు అవునంటే ఇక్కడే ఉండి మీకు,మీ పిల్లలకి సేవచేస్తూ ఉంటాను. లేకపోతే మా అమ్మ దగ్గరకు వెళ్ళి మా చెల్లిని, అమ్మను చూసుకుంటూ జీవితం వెళ్ళబుచ్చుతాను."

"ఓహో! ఇంకేం, తెలుగు సినిమాకి కథ రాసేయి. డైలాగులు బాగా చెబుతున్నావుగా! సీతా, నీ కెన్నిసార్లు చెప్పాను ఇటువంటి పిచ్చి ఆలోచనలు పెట్టుకోవద్దని? నేను ఈ జన్మలో ప్రేమించేది ఒకే ఒక అమ్మాయిని. ఆ అమ్మాయి సీత. మనకిక అసలే పిల్లలు పుట్టరని ఎందుకు అనుకోవాలి? అయినా, నీ కంత పిల్లలపట్ల మమకారం ఉంటే చెప్పు, ఎవర్నైనా పెంచుకుందాం. పిల్లలు లేనివాళ్ళు ఎవర్నైనా పెంచుకుంటే వారికి పిల్లలు కలుగుతారని శాస్త్రం. చూడు, సీతా! ఈ లోకంలో ఎందరో అభాగ్యులున్నారు. మాతృప్రేమకోసం అలమటించే దురదృష్టవంతు లున్నారు. వారిని ప్రేమించు. పుణ్యము, పురుషార్థము ఉంటుంది. సామాన్యులు కన్నీటితో చీర కొంగులు, జేబురుమాళ్ళు తడుపుకొంటే, ధీరోదాత్తులు ఆ కన్నీటి కడలిలోంచి ఆణిముత్యాల్ని వెలికి తీసి లోకానికి వెలుగు చూపే వేగుచుక్కలౌతారు."

"ఎవర్ని పెంచుకుంటాం? ఎప్పటికప్పుడు వాళ్ళు కలిసినప్పుడల్లా ఎక్కడ తీసుకెళ్ళిపోతారో అన్న భయంతో మనం, కడుపు తీపి చంపుకోలేక వాళ్ళు, కన్న తల్లి తండ్రులపై మమకారంతో పిల్లలు అందరూ బాధపడే కంటే ఎవరూ లేని ఎవర్నైనా పెంచుకోవడం మంచిది."

"అంటే?"

"నా కో ఆలోచన వస్తోంది. ఏ అనాథ శరణాలయం నుండేనా మనకు నచ్చిన ఒకర్ని తెచ్చి పెంచుకుందాం. అప్పుడు ఆ బాధ ఉండదు. దిక్కులేని వారికి ఆశ్రయం ఇచ్చిన పుణ్యం ఉంటుంది. ఆ బిడ్డ కూడా మననే తల్లితండ్రులుగా భావించడం జరుగుతుంది." "అమ్మకు చెప్పావా?"

"లేదు. అత్తయ్య ఒప్పుకుంటారనే నా నమ్మకం. మీరు ఏమంటారో అడిగి చూద్దామని చెప్పలేదు. ఏమండీ! మా ఊరులో ఒక అనాథ శరణాలయం ఉంది. దానిలో నా స్నేహితురాలు పని చేస్తోంది. అక్కడి నుండి తెచ్చుకుందాం. ఏమంటారు?"

"సరే, వెడదాం. ఈలోగా అమ్మకు చెపుదాం."

* * *

"సునందా, అమ్మకు ఎలా ఉంది? రైలు దిగి ఇంటికెళ్ళగానే అమ్మకు గుండెపోటని, హాస్పిటల్లో చేర్చినట్టు తెలిసింది. వెంటనే వచ్చాను." అప్పుడే ఫీమేల్ మెడికల్ వార్డులో అడుగు పెట్టిన సీత నర్సుతో మాట్లాడుతున్న సునందను అడిగింది.

"కోమాలో ఉంది. నిన్న రాత్రి గుండెనొప్పి ఉందని కబురు పెడితే వెళ్ళి చూశాను. కొంతసేపు విశ్రాంతిగా పడుకోబెట్టడానికి ప్రయత్నించాను. కాని, ఆమె విపరీతంగా బాధపడుతోంటే భయపడి ఆస్పత్రిలో చేర్పించాను. ఇంకో రెండు గంటల్లో స్పృహ రావచ్చునని డాక్టరు చెప్పారు. రా, చూద్దువుగాని. ఆయన రాలేదా?"

"వచ్చారు. ఆయన స్నేహితుడు హార్టు స్పెషలిస్టు ఒకాయన ఇక్కడ ఉన్నారట. తీసుకురావడానికి వెళ్ళారు. సునందా, ని న్నిక్కడ చూశాక నా మనసు స్థిమితపడింది. అమ్మను ఎవరు చూస్తున్నారా అని నాలో నేను ఎంతో మథనపడ్డాను. సునందా! నీ ఋణం ఎలా తీర్చుకోగలమో తెలియదు. కన్న కూతుర్ని నేను అమ్మకు అడుగడుగునా

సమస్యరాగా, పక్క ఇంట్లో ఉన్న పుణ్యాసకి అమ్మను కంటికి రెప్పలా చూసుకుంటున్నావు."

"సీతా, చిన్నతనంలోనే అన్నీ పోగొట్టుకొన్న ఈ అభాగ్యురాలికి ప్రపంచంలో తెలిసిన ప్రేమ, ఓదార్పు, అభిమానం ఏమన్నా ఉంటే అది అమ్మ ద్వారానే. అమ్మే లేకపోతే నేను ఏ పిచ్చి ఆసుపత్రిలోనో చేరి ఉండేదాన్ని, లేకపోతే ఏ ఆత్మహత్యో చేసుకునేదాన్ని. కనీసం వచ్చే జన్మలోనైనా ఆమె కూతురుగా జన్మించగలిగితే నేను చేసిన సేవ సార్థకమౌతుంది. ఈ పక్క బెడ్ అమ్మది." ఆ బెడ్ పక్కనే అమాయకంగా కూర్చున్న పాప ఎవరో సునంద చెప్పకపోయినా అర్థమయింది సీతకి.

తనకు జన్మనిచ్చి, ప్రాణానికి ప్రాణంగా పెంచుకున్న తల్లిని ఆ స్థితిలో చూసిన సీత మనసు విలవిలలాడిపోయింది. చేసిన సేవకు, ప్రపంచంలో పొందిన అనుభవానికి చిహ్నంగా నెరిసిపోయిన వెంట్రుకలు ఆమె నుదుటి మీద చిక్కగా పడి ఉన్నాయి. పడిన ప్రయాసకు పొందిన అంపోశనకు, అవమానానికి గురుతుగా ఆ లోతైన కళ్ళకింద నల్లని చారలు ప్రస్ఫుటంగా నిలిచిపోయాయి. అనురాగాన్ని వర్షించే ఆ అద్భుత నయనాల్ని రెప్పలు మూసి ఉంచాయి. హాలాహలాన్ని మింగి, అమృతాన్ని పలికిన ఆ పెదవులు వాడి వడలిపోయాయి. చుట్టూ పరిచర్యలు చేస్తున్న నర్సులు వీటికి అతీతంగా తమ పనిని యాంత్రికంగా చేసుకుపోతున్నారు.

"నేను ఈ స్థితిలో అమ్మను చూడలేను, సునందా. నా కళ్ళు తిరుగుతున్నాయి." రెండు చేతులతో చెవులు మూసుకుని పక్కనే ఉన్న స్టూలుపై కూర్చుండిపోయిన సీతను పడిపోకుండా పట్టుకుంది సునంద.

"సిస్టర్! కాస్త మంచి నీళ్ళు అందుకోండి. ఈమెకు కళ్ళు తిరుగుతున్నాయ్." "ఏమిటీ! ఆమె పెద్ద కూతురా?" "అవును."

"ఎలా ఉంది, సీతా?" నీళ్ళతో తడిసిన రుమాలును ఆమె ముఖంపై అద్దుతూ అడిగింది సునంద.

"చాలు." నెమ్మదిగా లేచింది సీత.

"సీతా, కాస్సేపు బయట గాలిలో కూర్చుందాం రా." నిర్లిప్తంగా ఆమెను అనుసరించింది సీత.

"సీతా, ఏమిటి విశేషాలు చెప్పు? చాలా రోజులైంది నిన్ను చూసి. విదేశాలు కూడా తిరిగి వచ్చావు."

"బాధ్యతలు తప్పించుకొని, విహారాలు చేస్తూ వాటిని ఇంకొకరి మీద పెట్టేశాను. ఇదీ విశేషం!"

ప్రపంచంలో ప్రప్రథమ ప్రజాస్వామికవాది సైతాను.
—బైరన్

"అదేమిటి, సీతా! ఎవరికేనా ఏదేనా అయితే ఆమాత్రం చెయ్యరా?"

"చిన్నప్పుడు ఒక పద్యం చదువుకున్నాం, గుర్తుందా? ఎండ తాకిడికి తట్టుకోలేక ఒక బట్టతలవాడు నీడ కోసం చెట్టు కింద నించుంటే, ఒక పెద్ద కాయ వాడి నెత్తిమీద పడి తల పగిలిందిట. అలా ఉంది నా బ్రతుకు. నేనెక్కడ ఉంటే అక్కడే సమస్యలు. దురదృష్టం నాతోబాటే పరుగెత్తుకొస్తోంది."

"సమస్య ఒక గులకరాయి లాంటిది. దూరంనుంచి చూస్తే చిన్నదిగా, తేలికగా కనిపిస్తుంది. కంటి దగ్గర పెట్టుకుంటే లోకాన్నే కప్పివేస్తుంది. జీవితంలో తగిలిన గాయాలను మరిచిపోలేకపోతే జీవించడం కష్టం."

"గాయాన్ని మరిచిపోవచ్చు కాని, అది మిగిల్చిన మాయని మచ్చ అనుక్షణం దాన్నే గుర్తుచేస్తోంటే మరిచిపోవడం ఎలా సాధ్యం?"

"దానిని మాయని మచ్చ అని ఎందుకు అనుకోవాలి? శరీరంలో ఒక భాగం అనుకోవచ్చుగా! పుట్టుమచ్చ గురించి ఎప్పుడేనా ఆలోచిస్తామా?"

"పుట్టుమచ్చ వేరు, సునందా. బలహీనత మూలంగా ఏర్పడ్డది, పుట్టుకతో వచ్చేవి రెండూ ఒకటే అంటావా?"

"జీవితంలో చివరిదాకా మనం పసిపాపలమే. అనుభవం నేర్పే ప్రతి పాఠాన్ని, దానికి గురుతుగా మిగిలిపోయే ప్రతి చిన్న చిహ్నాన్ని జీవితంలో ఒక భాగంగానే అనుకోవాలి."

"నీకున్న ఆత్మ నిగ్రహం నాకు లేదు. నేను బలహీనురాల్ని. మా అత్తగారికి మనవళ్ళు, మనవరాళ్ళని ఎత్తుకోవాలని ఆశ. అది సహజం. చిన్న విత్తనానికి నీళ్ళుపోసి మహా వృక్షంగా తయారయినప్పుడే సంతృప్తి. ఆ మహా వృక్షానికి తిరిగి మరొక విత్తనాన్ని తయారు చేసినప్పుడే సార్థకత. లేకపోతే అది బోదెలా, మోడులా నిలిచిపోతుంది."

"ఆవిడ ఏమన్నా అన్నారా?"

"అలా అంటే నేను బాధపడేదాన్ని కాదు. పక్కింటి పిల్లలతో ముద్దు ముచ్చట తీర్చుకునే ఆవిడను, మా వారిని చూస్తే నేను దోషిలా నిలబడిపోతాను. మా వారు నన్ను సముదాయించి డాక్టరు దగ్గరకు వెడదాం రమ్మంటారు. కాని, నాకు డాక్టరును చూడాలంటే భయం. అయినా, చేతిలో అద్దం కింద పడేసుకుని, పగిలిన ముక్కల్ని చూసి వగచి ప్రయోజనం ఏమిటి?" మౌనంగా వింటున్న సునందతో చెప్పడం కొనసాగించింది.

"మొన్న మా వారు ఎవర్నైనా పెంచుకుందాం అన్నారు. అనాథ శరణాలయంలో పిల్లల్నెవర్నైనా పెంచుకుందామని వారిని ఒప్పించాను. మా అత్తగారు కూడా అంగీకరించారు. సునందా, శరణాలయంలోని పాపను తీసుకెళ్ళి పెంచుకుందామనుకుంటున్నాను. కనీసం దీనిమూలంగానైనా నా జీవితానికి సార్థకత లభిస్తుందేమో అని ఆశ."

"సీతా, నీకొక సంగతి చెప్పాలి. నీ పెళ్ళయిన ఆరు నెలల తరవాత కాబోలు ఒక రాత్రి నాకు ఎంతకీ నిద్ర పట్టక అమ్మ దగ్గరికి వెళ్ళాను. అక్కడే అమ్మతో మాట్లాడుతూ ఉంటే అర్ధరాత్రి దాటిపోయింది. తలుపు తట్టిన అలికిడయి తలుపులు తీశాను. ఒక అమ్మాయి — పదిహేడు సంవత్సరాల వయసు ఉంటుంది కాబోలు, ఎంతో భయపడుతూ ఉంది. ఆమెకు ధైర్యం చెప్పగా తనొక అనాథ అని, ఒక అనాథ శరణాలయంలో పెరుగుతూ ఉండగా ఒక స్త్రీ తనను పెంచుకుంటానని తీసుకెళ్ళి, పెంచి పెద్దచేసి యౌవనం అంకురించగానే, తనకి వెలకట్టి అమ్మడం ప్రారంభించిందని, ఇప్పుడు పోలీసులు పట్టుకోడానికి ప్రయత్నిస్తే పారిపోయి వచ్చానని చెప్పింది. ఆమెను భయపడవద్దని, నేను పని చేస్తున్న అనాథ శరణాలయంలో ఉద్యోగం ఇప్పిస్తానని చెప్పాను. అమ్మ మౌనంగా ఉండిపోయింది. ఆ రాత్రి ఆవిడ నిద్రపోలేదు. 'పాపకు అలా జరగడానికి వీల్లేదు — అలా జరగనివ్వను' అని కలవరించేది. 'ఏమిటమ్మా ఇది' అని అడిగితే — 'సునందా, పాపకు కూడా ఈ గతి పట్టకూడదు. నా కంఠంలో ఊపిరి ఉండగా పట్టనివ్వను' అని సమాధానం చెప్పేది. ఆ మర్నాడు ఉదయం శరణాలయానికి వచ్చి ఎంత వారిస్తున్నా వినకుండా పాపను తన కూతురని చెప్పుకుని పెంచుకుంటానని, పెద్దదాన్ని చేసి సంఘంలో ఒక స్థానం కల్పిస్తానని చెప్పి తీసుకెళ్ళిపోయింది. అప్పట్లో శరణాలయానికి విరాళాలు తగ్గిపోయాయి. పెరుగుతున్న ధరలతో పరిస్థితి బాగాలేకపోవడంతో మేమూ ఎక్కువ అభ్యంతరం చెప్పలేకపోయాను. ఆ పాపే ..."

"సీతా, నా స్నేహితుణ్ణి తీసుకొచ్చాను. అమ్మను చూస్తున్నాడు. మీరిక్కడున్నారని చెప్పారు. పద, లోపలికి వెడదాం." మధు రాకతో సునంద చెప్పడం ఆగిపోయింది.

"ఏమిటలా ఉన్నావు?" ఆలోచిస్తున్న సీతను అడిగాడు మధు.

"ఏం లేదు. ఈమె నా స్నేహితురాలు— సునంద. అమ్మను కంటికి రెప్పలా చూసుకుంటోంది."

"నమస్తే! లోపలికి వెడదాం, రండి"— అతన్ని అనుసరించారు ఇద్దరూ.

లోపల బెడ్ చుట్టూ డాక్టర్లు, నర్సులు ఆసక్తిగా పేషెంట్ వైపు చూస్తున్నారు.

"ఆవిడకు తెలివి వచ్చింది. ఏదో మాట్లాడుకుంటున్నారు, రండి."

"అమ్మా, సీత వచ్చింది." సునంద ఆవిడ మీదకు వంగి చెప్పింది.

"సీతా!" అస్పష్టంగా కదిలాయి ఆవిడ పెదవులు.

"అమ్మా! నేను వచ్చానమ్మా." సీత కళ్ళలో నీళ్ళు నిండుకున్నాయి.

"సీతా, మాలతి నీ చెల్లెలు. నా తరవాత దాన్ని నువ్వు నీ కూతురులా పెంచుకోవాలి."

"అమ్మా!" సీత కళ్ళలో రాలేవి అశ్రువులు కావు; రక్త కణాలు.

"మీరేం సందేహం పెట్టుకోవద్దు. మాకు పిల్లలు లేరు. ఈ అమ్మాయిని కన్న కూతురికన్నా ఎక్కువగా పెంచుకుంటాం." మధు ఆవిడ చెయ్యి పట్టుకుని వాగ్దానం చేశాడు.

"సీతా, నీకు అన్నీ సమకూరాయమ్మా. బాబూ ... నువ్వు ... నిజంగా ... మాలతీ, సీతక్కను చూడు ... నిన్ను ఇక నుంచి ..." ఆవిడ శాశ్వతంగా కన్ను మూశారు.

"అమ్మా!" గొల్లుమన్న సునంద, సీతల్ని ఓదార్చడం ఎవరి తరం?

"సీతా! బాధపడకు. ఆవిడ మహానుభావురాలు. చివర్లో కళంకం మూట కట్టుకున్నా బ్రతికినంత కాలం పువ్వులా బ్రతికారు. ఆవిడ ఆఖరి కోరిక నెరవేర్చుదాం. ఆవిడ ఆత్మ శాంతిస్తుంది. మన ముచ్చట తీరుతుంది."

"అక్కా!" మాలతి సీతను పెనవేసుకుంది.

"అక్క కాదమ్మా, అమ్మా అను ... ఇకనుంచి ఆమే నీకు అమ్మలాంటిది." మధు మాలతిని ఓదారుస్తూ అన్నాడు.

"అమ్మలాంటిది కాదండీ. అమ్మనే. మాలతి నా బిడ్డే. నా జీవితాన్ని నిలబెట్టడానికి దాన్ని ఎవరికీ తెలియకుండా అనాథాశ్రమంలో చేర్చి, ఊరు మార్చి మీకు ఈ సంగతి తెలియకుండా సాగించి, నన్ను మీ కిచ్చి పెళ్ళిచేసింది. ఎక్కడ నా కూతురు దిక్కులేనిది అయిపోతుందో అన్న భయంతో తిరిగి దాన్ని తెచ్చుకొని, ఆ కళంకాన్ని తాను మోస్తోంది" అని చెప్పబోయిన సీత గొంతులో ఏదో అడ్డం పడ్డట్టె ఆగిపోయింది. ★